

LÆSNING: *Det hellige evangelium iflg. Matthæus (15,21-28)*

Jesus gik bort derfra og drog til områderne ved Tyrus og Sidon. Og se, en kana'anæisk kvinde kom fra den samme egn og råbte:

– »Forbarm dig over mig, Herre, Davids søn! Min datter plages slemt af en dæmon.«

Men han svarede hende ikke ét ord.

Og hans disciple kom hen og bad ham:

– »Send hende væk! Hun råber efter os.«

Han svarede:

– »Jeg er ikke sendt til andre end til de fortabte får af Israels hus.«

Men hun kom og kastede sig ned for ham og bad:

– »Herre, hjælp mig!«

Han sagde:

– »Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde.«

Men hun svarede:

– »Jo, Herre, for de små hunde æder da af de smuler, som falder fra deres herres bord.«

Da sagde Jesus til hende:

– »Kvinde, din tro er stor. Det skal ske dig, som du vil.«

Og i samme øjeblik blev hendes datter rask.

PRÆDIKEN

»Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde.« Sådan svarer Jesus den kana'anæisk kvinde, der har opsøgt ham, fordi hendes datter er syg. Barnet plages af en dæmon, som er den måde, man op gennem historien har beskrevet en række fysiske og psykiske lidelser.

Jesus har, sammen med sine disciple, forladt det jødiske Galilæa for at tilbringe noget tid i omegnen af Tyrus og Sidon, to af datids store havnebyer. Som internationale metropoler for handel og håndværk har byerne været befolket syrere, fönikiere, grækere, romere og andre fra Middelhavets mange folkeslag. Matthæus betegner kvinden som kana'anæer. Det er den betegnelse, der anvendes i Bibelen for de oprindelige folk, som levede i Mellemøsten, før de israelitiske stammer tog landet i besiddelse.

Rygtet om Jesu evner til at helbrede er åbenbart løbet i forvejen. Kvinden opsøger ham for at få hjælp, men bliver i første omgang afvist af Jesu disciple. Der er dog ikke mere hjælp at hente hos deres mester: Hans evner er, som hans siger, forbeholdt udsatte israelitter. Men kvinden giver ikke op. Hun kaster sig ned på alle fire foran Jesus og tigger om hjælp. Synligt irriteret afviser han hende med et svar, som er så skandaløst, at Lukasevangelisten, skønt han – ligesom Matthæus – ellers følger Markusevangeliet slavisk, har valgt at droppe netop denne fortælling:

»Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde«. Som hun ligger der på alle fire, tillader Jesus sig – ganske vist indirekte, gennem sin metaforiske tale – at ydmyge hende gennem at betegne hende som en hund.

Rembrandt har lavet – hvad man i dag ville kalde en tegneserie – over beretningen om den kana'anæiske kvinde. Trin for trin har han foldet fortællingen ud med brunt blæk og hvid gouache. Den første af tegningerne viser, hvordan disciplene med deres kroppe markerer, at hun skal forsvinde. På det næste billede ser man kvinden på alle fire – ja, næsten som en hund – der insisterende forsøger at fastholde Jesu og disciplenes opmærksomhed, skønt de vender sig bort fra hende.

»Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde.« At det er ikke 'menneskets bedste ven', som Jesus refererer til, kan begivenheder knyttet til Muhammedkrisen minde os om. Måske der er nogle, som kan huske, hvordan den svenske kunstprofessor Lars Vilks i 2015 blandede sig i den hede debat om forholdet mellem ytringsfrihed og blasfemi: Vilks lavede en serie tegninger, hvor Muhammed blev fremstillet som kitschet rundkørselskunst i form af en hund. Gengivelsen af den hellige profet i form af en uren hund udløste en fatwa fra Al-Quada og endte med at koste en fotografs liv i forbindelse med et arrangement i Krudttønden her på Østerbro, hvor Vilks skulle have deltaget.

»Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde.« På nudansk ville man nok have talt om den krænkelse, som Jesus her udsætter kvinden for. Ikke bare tegninger – også sprog – kan såre. Det har debatten om N*-ordet & E*-termen vist os. Den smerte, som disse ord for nogle er forbundet med, er knyttet til den historie, ordene bærer i sig. Både slaveriet, for N*-ordets vedkommende, og koloniseringen, når det gælder E*-ordet, er blevet legitimeret gennem at udpege en bestemt etnisk gruppe som 'undermennesker' med behov for civilisation fra et typisk hvidt og

kristent overherredømme. Som en symbolsk form for vold lægger sproget skam på sine ofre gennem at erindre om den fysiske vold, der har været nødvendig for at kunne opretholde den arbitrære distinktion mellem over- og undermennesker.

»Det er ikke rigtigt at tage børnenes brød og give det til de små hunde.« Jesus afviser at helbrede barnet, fordi det har den forkerte etnicitet. Sammenlignet med i dag ville det svare til at nægte en bestemt befolkningsgruppe den livsvigtige vaccine. Men ikke nok med det. Gennem at sammenligne den fortvivlede moder med en hund, pålægger han hende skam. Skam pga. hendes etnicitet. Skam, fordi hun ikke evner at redde sit barn. Det er ikke OK – og det var ikke OK. Det vidste Lukas.

Men kvinden har for vigtig en sag til at give op og trække sig tilbage i sin krænkelse. Som de fleste forældre er hun villig til at sky monter-ild og krydse farligt vand for at redde sit barn. I den situation griber hun til det eneste har: sit vid, sin humor og sit mod. Hun påtager sig den identitet som hund, Jesus har givet hende, og bjæffer af ham. Som det hedder i Grundvigs salme over fortællingen: "Gerne det ved hunde små, sig som kvinden ligner". Hun korrigerer Jesus: Bare dét, at hun er kommet til ham, er jo udtryk for, at de små hunde allerede spiser af de smuler, der falder fra deres herres bord.

Sprog kan udøve vold og såre, men sprog kan også sætte fri. Den *befriende* latter kan få os ud af det hjørne, som vi til tider får malet os op i. Et godt grin giver os mulighed for at *lægge os fladt ned*. Humoren kan *afvæbne* de uforsonlige positioner og gør det muligt at gå hen over det nymalede gulv mod ham eller hende, der står og rækker ud i den anden ende af rummet. Det var det, som skete, dengang bøsserne tog skældsordet på sig og gjorde en farvestrålende befrielsesfront ud af det. Med humoren punkterede de ordet, og den negative ladning – navnets sårende potentiale – sivede ud af det. Det samme gør kvinden. Hun tager Jesu ord på sig og tømmer dem for deres *sårgørelse*.

Med sin replik opnår kvinden, hvad hun er kommet for: Dæmonen forladere hendes datter – og Jesus får mulighed for at ændre sin indstilling til hende.

Jeg må indrømme, at jeg faktisk bedre kan lide Markus' version af fortællingen end Matthæus' genskrevne udgave. Også hos Markus er der tale om en fjernhelbredelse af kvindens datter, men her finder helbredelsen sted, *før* Jesus anerkender kvindens tro.

Man kan næsten se det for sig som et supplerende billede til Rembrandts tegneserie. I himmelen sidder en leende Gud, som morer sig over kvindens vid, humor og mod, og som belønner hende med at sende sin helbredende kraft til datteren. Han kan simpelthen ikke lade være. Inspireret af kvindens indsigt og replik ender han med at nytænke hele sit frelseshistoriske projekt: Gudsriget er ikke kun for israelitter. Hans nåde rækker til mere end ét folk. Fremover skal der være plads til både jøder og hedninger ved Herrens bord.

I Markusevangeliet fungerer fjernhelbredelsen som en kontramelding til sønnen. Den ændrede plan manifesterer sig i, at Jesus efter denne episode drager over på østbredden af Genesaret Sø og der – i et ifølge historiske kilder: etnisk blandet område – gentager det bispisningsunder, som i første omgang fandt sted på vestbredden – dvs. blandt Galilæas jøder. Efter det første bispisningsunder var der 12 kurve med brødsmler tilovers: nok til Israels 12 stammer. Efter det andet mirakel er der 7 kurve med brød i overskud: færre kurve numerisk set, men ikke i symbolværdi. 7 var antikkens tal for den universelle helhed. Det vidste evangelisterne.

Kontrafaktisk kunne man nu stille sig spørgsmålet, hvad der mon var sket, hvis kvinden havde bøjet nakken og var krøbet bort som en forslået hund. Sandsynligvis var Jesusbevægelsen da forblevet en interessant, men historisk ubetydelig millenaristisk jødisk sekt i et fjernt årtusinde.

Men hun rejser børsterne; hun bjæffer igen, med det resultat at vi får en ny drejning i den evangeliske fortælling, sådan som vi møder den i Markus- og Matthæusevangeliet. Jesus forlader Galilæa og drager med sine disciple til Jerusalem for der at gøre om med den offerkult, der tjener til at opretholde grænsen mellem jøder og ikke-jøder. På den aften, hvor han ved, han vil blive anholdt, indstifter han det nye ritual, som skal erstatte templekulten: nemlig den nadver, som Grundtvig i salmen (nr. 158) beskriver som åben for enhver, der ønsker at æde med:

Selv er han det livets brød;
hvem deraf vil æde,
skal indgå, trods synd og død,
til vor Herres glæde.

Men der er mere på spil i denne historie. Med fortællingen har Markus og Matthæus indlagt et religionskritisk element i Bibelen. Der er jo tale om en beretning, som minder os om, at selv guder

kan tage fejl og skifte mening. Kristendommens gud er ikke at sammenligne med de antikke filosofers ubevægede bevæger.

Den engelske filminstruktør og billedkunstner, Peter Greenaway, lavede i 2015 en meget rost udstilling på Det Jødiske Museum i Berlin med titlen *Gehorsam/Obedience* – eller på dansk: LYDIGHED. Udstillingen var en kritisk analyse i lyd og billede af den bibelske figur, som i denne sammenhæng må betegnes som den kana'anæiske kvindes modsætning: nemlig, Abraham. I Første Mosebog møder vi Abraham på vej op ad Moria-bjerget. I lydighed mod sin gud bøjer han nakken og løfter kniven mod sin eneste søn for at tilvejebringe det offerdyr, Herren har forlangt. I udstillingen blotlægger Greenaway denne grusomme fortællings ligeså grusomme virkningshistorie. Han demonstrerer i rum efter rum, installation efter installation, hvad der op gennem historien er kommet ud af denne form for blind, religiøs lydighed. Greenaway udpeger den religiøst motiverede terror – af hvad observans, den end måtte være – som et eksempel på dette. Når fornuften ignoreres, og når det umiddelbare instinkt for at beskytte afkommet sættes til side med det formål at opnå en monstrøs gudbilledlighed, så mister vi vor menneskelighed.

Med beretningen om den kana'anæiske kvinde – hendes vid, hendes humor og hendes mod – burde der én gang for alle være sat en stopper for denne form for blind lydighed. Gid derfor hendes bjæffen ad autoriteterne – med Grundtvigs ord – "Aldrig må gå af minde".